



MORA

§ 22

MK KS 2016/00747-2

Remissvar - Valfärdsutredningens delbetänkande, Ordning och reda i välfärden

Beslut

Förslag till Mora kommuns yttrande godkänns.

Sammanfattning av ärendet

Mora kommun har fått Valfärdsutredningens delbetänkande Ordning och reda i välfärden (SOU 2016:78) av Finansdepartementet för yttrande.

Utredningen har haft i uppdrag att föreslå ett nytt regelverk för offentlig finansiering av privat utförda välfärdstjänster. Syftet med utredningen är att säkerställa att offentliga medel används till just den verksamhet som de är avsedda för och att eventuella överskott som huvudregel skall återföras till den verksamhet där de uppstått.

Beslutsunderlag

Remissvar daterat 2017-01-31.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslås besluta:

Förslag till Mora kommuns yttrande godkänns.

Yrkande

David Örnberg (V) yrkar enligt eget skriftligt förslag till yttrande. Lennart Sohlberg (S) yrkar bifall till David Örnbergs förslag.

Ingvar Niilimaa (MOP), Malin Höglund (M), Mats-Gunnar Eriksson (L) och Gunilla Spjotgard (M) yrkar bifall till förslag till beslut.

Propositionsordning

Ordförande förklarar överläggningen avslutad och ställer proposition på förslag till beslut och på David Örnbergs yrkande, varvid det först nämnda förklaras bifallet.

Reservation

David Örnberg (V), Lennart Sohlberg (S), Eva Johansson (S) och Anna-Karin Rydstedt (S) reserverar sig mot beslutet.

Sändlista

Finansdepartementet (inkl. handling)

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Mora kommuns remissvar över välfärdsutredningens delbetänkande, Ordning och reda i välfärden (SOU 2016:78)

Sammanfattning

Mora kommun har valt att yttra sig över delbetänkandet ”Ordning och reda i välfärden” som Välfärdsutredningen överlämnade till regeringen i november 2016.

Utredningens uppdrag och motiven bakom uppdraget

Utredningen har haft i uppdrag att föreslå ett nytt regelverk för offentlig finansiering av privat utförda välfärdstjänster. Syftet med utredningen är att säkerställa att offentliga medel används till just den verksamhet som de är avsedda för och att eventuella överskott som huvudregel skall återföras till den verksamhet där de uppstått.

Av utredningsdirektiv och av själva betänkandet framkommer följande huvudsakliga motiv till att utredningen tillsatts och till de förslag som lämnas:

- Förekomsten av vinst som drivkraft i offentligt finansierad välfärdsverksamhet leder till att skattemedel används till vinstutdelning i stället för till tjänsteproduktion och kvalitetsutveckling i välfärdsverksamhet.
- Privata välfärdsföretag gör mycket stora vinster, så kallade övervinster.
- På grund av välfärdsmarknadens karaktär finns stora risker att privata aktörer för att åstadkomma övervinster sänker kvaliteten på sina tjänster.

En viktig utgångspunkt, enligt direktiven, har varit att de nya reglerna skall underlätta för idéburna aktörer att driva verksamhet inom välfärdssektorn och att kraven bör utformas på ett sådant sätt att de värnar om en mångfald av utförare och att verksamhet inom välfärdssektorn även fortsättningsvis kan bedrivas i olika drifts- och ägarformer.

Utredningen har valt att i ett första delbetänkande behandla frågan om vinstbegränsning för privata företag som verkar i välfärdssektorn samt frågor som rör regelverket för upphandling och lagen om valfrihetssystem (LOV) med syftet att förbättra förutsättningarna för idéburna aktörer. Utredningen behandlar också i delbetänkandet frågeställningar kring prövning av de privata aktörernas ägare samt tillfälliga boenden för asylsökande.

Utredningen kommer i sitt slutbetänkande, som avses lämnas i maj 2017, återkomma med förslag kring kvalitetsmått i samband med bland annat upphandling och uppföljning av välfärdstjänster.

Kommunens synpunkter

Allmänt

Kommunen vänder sig inledningsvis mot det underliggande synsätt som präglar resonemang och förslag i utredningen. Betänkandet präglas av en stark misstro mot privat företagande och omvänt av en slags övertygelse om att offentligt utförd verksamhet per definition innebär att skattemedel används på bästa sätt eller, som utredningen uttrycker det, på det sätt som de är tänkta att användas. Mora kommun menar att det tvärtom finns många exempel från kommunal verksamhet som visar att detta är en felaktig utgångspunkt. Kommunen menar att det inte finns någon garanti för att en reglering av tillåtet vinstuttag hos privata välfärdsföretag kommer att leda till ett bättre utnyttjande av de samlade skattemedel som går till välfärden, sett ur kundens eller medborgarens perspektiv, vilket rimligen borde vara det riktiga perspektivet i dessa sammanhang.

Utredningen präglas av ett slags kameralt betraktelsesätt vilket innebär att man nöjer sig med att föreslå ett regelverk som skall säkerställa att vinstintressen hålls borta från välfärden. Detta är ett angreppssätt som leder till ökat krångel och byråkrati utan annat än negativa effekter på den verksamhet som möter medborgare, kunder eller brukare. I stället bör man närma sig välfärdsområdet med utgångspunkt i ett kund-, eller brukarperspektiv, vilket naturligt gör att kvalitetsfrågorna kommer i fokus, något som utredningen nogsamt undvikit genom att behandla dessa frågor i ett särskilt kommande betänkande.

Utredningens förslag innebär att viktiga drivkrafter som bidrar till att utveckla också de offentligt utförda välfärdstjänsterna kommer att motas bort från välfärdssektorn. Mora kommun ser de drivkrafter och den innovationskraft som finns i den privata sektorn som mycket viktiga för att klara de framtida utmaningarna inom välfärdsområdet och menar att utredningens förslag kommer att leda till ökade samhällsekonomiska kostnader på sikt.

Synpunkter på utredningens utgångspunkter och motiven bakom dess uppdrag

Mora kommun menar att den verklighetsbeskrivning och de motiv som utredningen bygger sina förslag på är felaktiga och att förslagen därför riskerar att leda till helt andra effekter än de som utredningen säger sig vilja uppnå. Kommunen utvecklar sin ståndpunkt enligt följande:

Övervinster i välfärdssektorn förekommer sannolikt inte

Utredningen menar att man kunnat visa att det förekommer stora övervinster hos välfärdsaktiebolagen, vilkas avkastning på så kallat operativt kapital enligt utredningen uppgår till 47 procent jämfört med 10 procent i tjänstesektorn som helhet.

Mora kommun menar dock att svaret på frågan om det förekommer övervinster eller inte i välfärdssektorn varierar med vad man lägger in i begreppet. Om man istället studerar rörelsemarginalen som en indikator på förekomsten av eventuella övervinster i välfärdssektorn framkommer en helt annan bild. Enligt en rapport av Henrik Jordahl och David Sundén¹, som tagits fram på uppdrag av Svenskt Näringsliv, är välfärdsföretagens rörelsemarginal i nivå med tjänstesektorns som helhet, d.v.s. 5,8 procent för perioden 2010-2014.

Utifrån välfärdsutredningens direktiv och mål borde rörelsemarginalen vara ett mer relevant mått på vinstnivån i företagen, eftersom det mäter företagets förmåga att generera överskott från intäkterna. Det anger därmed, till skillnad från avkastning på operativt kapital, en övre

¹ "Om välfärdsutredningens utgångspunkter och de samhällsekonomiska konsekvenserna av att begränsa välfärdsföretagens vinster". Svenskt Näringsliv oktober 2016.

gräns för hur stor andel av företagets skattefinansierade intäkter som skulle kunna försvinna ur verksamheten i form av vinst till ägarna.

Vidare har Joachim Landström, vid Uppsala universitet, som utarbetat den underlagsrapport som ligger till grund för utredningens förslag till vinstreglering, i efterhand ifrågasatt hur utredningen har använt de kalkyler och beräkningsmodeller som han överlämnat till den. Särskilt kritiserar han att utredningens förslag inte tar hänsyn till så kallade värdeskapande investeringar och att en beräkning av avkastningen som baseras enbart på operativt bokfört kapital gör att lönsamheten i välfärdsföretagen framstår som orimligt hög. I bokfört kapital ingår inte mjuka tillgångar som kundrelationer, duktig personal, bra varumärke, antal lärotimmar, välutvecklade processer etc. vilket är tillgångar som betingar ett stort värde, särskilt i tjänsteproducerande verksamheter. Om avkastningen enbart beräknas som en andel av fasta tillgångar, vilket välfärdsföretagen ofta har väldigt lite av, framstår avkastningen på det insatta kapitalet per definition som orimligt hög. För tjänsteföretag i allmänhet och särskilt för välfärdsföretag finns stora värden i tillgångar som inte redovisas i balansräkningen.

Mora kommun menar därför att de beräkningar som Välfärdsutredningen presenterar inte ger en rättvisande bild av lönsamheten hos välfärdsföretagen och därför inte kan ligga till grund för ett förslag att begränsa vinster i välfärden.

När samtidigt rörelsemarginalen, som sannolikt bättre mäter hur mycket som kan tänkas läcka ut ur välfärden, indikerar att välfärdsföretagens lönsamhet är måttlig menar kommunen att det helt enkelt saknas anledning att införa en särskild reglering av vinstbegränsning i välfärdssektorn.

Ineffektiv resursanvändning inom det offentliga är ett större problem än vinstmarginalerna hos välfärdsföretagen

Ett viktigt faktum, som Välfärdsutredningen överhuvudtaget inte uppmärksammar, är att de privata aktörernas lönsamhet och avkastning står i direkt relation till kostnaden för den offentligfinansierade verksamheten. Det är vanligt förekommande att ersättningen till de vinstdrivande aktörerna är fast och bestämd av den upphandlande kommunens eller landstingets kostnader, eller av kostnadsbildningen i den kommun i vilken en friskola avser att etablera sig. I dessa fall har det offentliga till stor del redan kontroll över företagets vinster genom möjligheten att justera sin prissättning och eller sin kostnadsnivå.

Höga rörelsemarginaler kan också betraktas som en indikation på att det finns kostnadsbesparande effektiviseringsmöjligheter inom den egna offentliga verksamheten, eftersom ersättningsnivåerna ofta baseras på egenregins kostnader för samma verksamhet. Vinstnivåerna kan alltså till viss del sägas värdera skillnader i effektivitet mellan offentlig och privat sektor. Mora kommun menar därför att om syftet är att säkerställa att offentliga resurser används till det de är avsedda för så bör man ägna sig åt att säkerställa en effektiv resursanvändning också inom den offentligt utförda verksamheten i stället för att skapa regelverk som försvårar för och driver bort de privata utförare som bedriver en effektiv verksamhet idag. Utredningen har ju inte heller kunnat visa att kvaliteten skulle vara sämre i den privat utförda verksamheten än i den offentligt utförda.

Det går inte att belägga att hög lönsamhet samvarierar med låg kvalitet

I den studie som Svenskt Näringsliv beställt av forskarna Jordahl och Sundén studeras sambandet mellan lönsamhet och kvalitet för ett stort antal kvalitetsindikatorer avseende äldreboenden 2014. Här framkommer snarast att de mest lönsamma företagen har en högre kvalitet än de mindre lönsamma. Detta indikerar att det inte finns något som tyder på att det skulle vara lönsamt att tillhandhålla välfärdstjänster med låg kvalitet eller att de mest

lönsamma välfärdsföretagen har lägre kvalitet än andra. Mora kommun menar att även detta tyder på att utredningens utgångspunkter är felaktiga.

Synpunkter på effekter av utredningens förslag

Välfärdsutredningen gör gällande att förslaget syftar till att ta bort övervinster. I en särskild rapport² har konsultföretaget PwC beräknat vilka konsekvenser förslaget skulle få för välfärdsbolagens rörelsemarginal och finner att förslaget närmast kan beskrivas som ett vinstförbud. Anledningen är att det tillåtna rörelseresultatet, enligt utredningens förslag, skall beräknas som en andel av det bokförda operativa kapitalet. Som nämnts ovan leder detta till närmast absurda konsekvenser för företag med stora värden investerat i annat än fasta tillgångar, vilket är kännetecknande för tjänstesektorn och särskilt för välfärdsföretagen. PwC har analyserat över 18 000 välfärdsbolag och noterar att majoriteten av dessa (77 %) kommer att begränsas till en rörelsemarginal under 2 %, om utredningens förslag blir verklighet. Analysen visar också att de allra flesta av dessa företag (86 %) är små bolag med färre än 10 anställda. En vinstmarginal på 2 % över tid är sannolikt som regel otillräcklig i välfärdsbranschen för att bedriva en ekonomiskt sund och stabil verksamhet. Det blir också i princip omöjligt att bygga upp en buffert för oförutsedda utgifter med en sådan vinstmarginal.

Mora kommun bedömer således att utredningens förslag, som bygger på en vinstbegränsning baserat på bokfört operativt kapital, kommer att göra det mycket svårt för privata välfärdsaktörer, särskilt de små, att fortsätta att driva sin verksamhet och att förslaget med hänsyn till beräknade effekter närmast kan liknas vid ett vinstförbud.

Mora kommun menar att direktiven till utredningen inte leder till förbättringar för medborgarna utan syftar till att begränsa valfriheten. Det som borde utredas är hur man kan få så hög kvalitet som möjligt för offentlig finansierad verksamhet oavsett driftsform.

Mora kommun menar att detta kommer att leda till en mängd negativa effekter av vilka flera motverkar de syften som Välfärdsutredningen säger sig vilja uppnå och av vilka följande särskilt bör nämnas:

Förslaget innebär minskad mångfald i välfärden

Enligt utredningsdirektiven bör utredningens förslag utformas på ett sådant sätt att de värnar om en mångfald av utförare och att verksamhet inom välfärdssektorn även fortsättningsvis kan bedrivas i olika drifts- och ägarformer. Mora kommun menar att förslaget i stället, av ovan redovisad anledning, leder till en minskad mångfald genom att i första hand små privata utförare tvingas bort från välfärdssektorn.

Förslaget skapar felaktiga incitament som leder till resursslöseri hos de företag som trots allt kanske blir kvar i välfärdssektorn

Förslaget leder sannolikt till att företag som i dag är ”för lönsamma” kommer att drivas mindre effektivt för att hindra att för stora rörelsemarginaler uppstår i verksamheten. Dels kommer företagen att få lägga tid, kraft och energi på att hantera ”risken” för vinster över den lagstiftade nivån. En annan effekt är att vinstreglerade företag riskerar att investera mer än nödvändigt för att öka den kapitalbas som påverkar den tillåtna vinsten eller drar kanske på sig andra onödiga kostnader. Vinstregleringen kan därför liknas vid de redan kända och oönskade beteenden som uppkommer vid anslagsfinansierad verksamhet, där anslaget i sig innebär ett incitament att förbruka alla medel innan verksamhetsårets slut oavsett hur väl använda pengarna är.

² Avkastning på bokfört operativt kapital i välfärdsbolag. PwC, 27 december 2016.

Förslaget leder till ökad koncentration till stora välfärdsbolag

En sannolik effekt av förslaget är att redan stora aktörer kommer att ytterligare öka sina marknadsandelar, genom uppköp av små företag som inte uppnår tillräcklig lönsamhet för att kunna fortsätta bedriva sin verksamhet. Större företag har som regel betydligt fler möjligheter att anpassa såväl verksamhet som redovisning så att vinsten inte överstiger det tillåtna taket. En sådan utveckling leder till minskad konkurrens och likriktning när det gäller utbudet av välfärdstjänster.

Förslaget innebär minskat omvandlingstryck i den offentliga sektorn

Som ovan nämnts är höga vinstnivåer i privata välfärdsföretag en signal om att verksamheten i det offentliga dras med för höga kostnader på grund av en mindre effektiv verksamhet. De privata alternativen fyller en viktig funktion som ett incitament för landsting och kommuner att utveckla sin egen verksamhet. Genom utredningens förslag kommer detta incitament till stor del att falla bort. När privata utförare tvingas bort från välfärdssektorn minskar det yttre trycket på kommuner och landsting att utveckla sin verksamhet för att behålla kunderna. Kommunerna behöver de privata alternativen som jämförelseobjekt och som inspirationskälla och exempel på att verksamheten kan bedrivas på nya och alternativa sätt för att utvecklas och på hur man kan ta tillvara nya och outnyttjade värden på marknaderna. Genom att låta privata aktörer konkurrera med offentliga utsätts samtliga verksamheter för ett omvandlingstryck mot bättre och billigare tjänster. Utredningens förslag kommer att leda till att detta omvandlingstryck minskar och därmed till ökade samhällsekonomiska kostnader. Förslaget leder sannolikt till en utveckling inom välfärden mot företag och utförare som har lägre avkastningskrav, lägre ambitionsnivå och lägre driv och insatser för att driva verksamheten kostnadseffektivt och innovativt.

Förslaget slår hårdare mot kvinnligt företagare än mot manligt

Kvinnor har fortfarande en svagare ställning på arbetsmarknaden än män. Löneskillnaderna mellan könen förklaras till stor del av att kvinnor och män befinner sig i olika sektorer, yrken och hierarkier i yrkeslivet. Obalansen mellan könen är störst där lönerna är högst, det vill säga i de ledande positioner där män fortfarande dominerar. Inom de sociala sektorerna har andelen kvinnor som driver företag glädjande nog ökat betydligt de senaste åren. Av tradition har kvinnor gedigna erfarenheter inom välfärdsmarknaden. Sådana kunskaper är en utmärkt grund att bygga ett eget företag på och den lokala marknaden är välkänd för dessa aktörer.

Vård- och omsorgssektorn sysselsätter ca 700 000 personer i Sverige idag. Beräknat på hela näringslivet är 29 % av företagen kvinnor, men inom vård- och omsorgssektorn talar vi om majoriteten av företagen. Drygt 70 % av företagsledarna inom äldreomsorgen och hela nio av tio av företagen i förskolesektorn är kvinnor. Detta förhållande är i sig ett fantastiskt framsteg för kvinnor i arbetslivet, som Mora kommun anser att våra centrala beslutsfattare absolut ska värna om.

Ett av regeringens jämställdhetspolitiska mål lyder: ”En jämn fördelning av makt och inflytande”. Att allt fler kvinnor driver företag är således ett viktigt bidrag till en jämnare fördelning av makt och inflytande i arbetslivet. Ur en jämställdhetsaspekt är det avgörande att värna om förutsättningarna som gjort det möjligt för dessa kvinnors frammarsch i ledande ställning inom välfärdssektorn. Kommunen anser att den föreslagna vinstbegränsningen i Valfärdsutredningens betänkande slår direkt mot kvinnors företagande.

I betänkandet konstateras visserligen att förändringar i välfärdssystem kan komma att påverka kvinnor i högre utsträckning än män och att det finns fler kvinnliga företagare inom välfärdsområdet än inom andra branscher. Sju av tio företag som drivs av kvinnor inom ”vård och omsorg” uppges vara soloföretag, d v s inte ha några anställda. Därmed är de också mer känsliga för förändringar än större företag. Trots dessa konstateranden kommer

utredaren motsägelsefullt fram till att man inte ser någon anledning att tro att förslagen kommer att få någon negativ inverkan på jämställdheten. Med tanke på ovanstående, håller den argumentationen helt enkelt inte ihop.

Förslaget drabbar små kommuner och landsbygd hårdare

Den förslagna vinstbegränsningen försämrar förutsättningarna på välfärdsmarknaden generellt i jämförelse med andra marknader. På landsbygden är sårbarheten långt större än i en tätort, där befolkningsunderlaget ofta skapar möjlighet för en helt annan täthet i etableringen av exempelvis vårdcentraler. Trots etableringsfriheten har det inte etablerats en enda privat vårdcentral norr om Borlänge/Falun i Dalarna. Med detta förslag kommer det som redan är mycket svårt idag på landsbygden i Dalarna att bli ännu svårare.

Förslaget leder till att kommunens kostnader ökar

I realiteten fungerar privata vårdboenden som en buffert för den kommunala verksamheten vid toppar i belastningen. I stället för att hålla tomma kommunala vårdplatser i beredskap för tider med hög efterfrågan, kan kommunen köpa platser från privata vårdgivare när behov uppstår. Denna buffertfunktion är positiv för den kommunala ekonomin och effektiviteten, samtidigt som den blir ett välkommet tillskott för den privata aktören. Ju fler alternativa aktörer som är aktiva på marknaden, desto större blir flexibiliteten för verksamheten och servicekvaliteten för den enskilde.

Att behandla frågan om vinster i välfärden skilt från kvalitetsfrågorna leder till helt fel slutsatser

Mora kommun menar att det är helt fel att, som utredningen gör, behandla frågan om vinstbegränsning skilt från frågorna om kvalitet i välfärden. Genom att göra så begränsar man synfältet till att bara handla om hur vinster skall regleras och stävjas. En olycklig effekt av sådan ”snuttifiering” är ofta ett minskat framtida handlingsutrymme, genom att man inte har hela problembilden klar när beslut fattas. Detta är troligen ett medvetet grepp från utredaren, eftersom ett bredare angreppssätt skulle kunna leda till, ur utredningens perspektiv, oönskade insikter om att en vinstbegränsning sannolikt inte är det bästa styrmedlet för att tillgodose medborgarnas förväntningar på kvalitet och tillgänglighet i välfärdstjänsterna.

Valfrihet mellan olika alternativa tjänsteleverantörer är en viktig förutsättning för sannolikheten att lyckas tillgodose kunders olika behov och krav på välfärdstjänster. Begreppet kvalitet för en leverantör av en tjänst handlar om att tillmötesgå behov och förväntningar hos dem man finns till för. Kunderna i det här fallet, är medborgarna som tjänsterna utförs för, t ex eleven och dennes föräldrar i skolan, eller hemtjänsttagaren och dennes anhöriga när det kommer till stödinsatser. I kundens val av utförare är kvalitetsaspekten viktig. Vad är då kvalitet?

I betänkandets bakgrundsbeskrivning ges en diffus och obeständig definition av begreppet kvalitet. Man talar i generella termer om något som vanligen används ”... för att värdera något i positiv eller negativ mening. När vi säger att en tjänst eller en produkt har hög kvalitet menar vi vanligen att den uppfyller en viss funktion eller en målsättning väl.”

I stället för att främja kvalitetsutvecklingen och stärka kvalitetskontrollen både för privata och offentliga utförare, väljer utredningen en helt annan väg. I betänkandet beskrivs kvalitetsområdet som komplext och svårt, men i stället för att ge sig i kast med att avgränsa och definiera begreppet kvalitet i sammanhanget och därifrån bygga grunden för en bättre styrning, lämnar betänkandet kvalitetsområdet helt utanför i detta delbetänkande och meddelar att man i ett slutbetänkande kommer att återkomma till hur befintliga kvalitetskrav kan utvecklas.

Detta angreppssätt är underligt. Att lämna det ur kundens synvinkel så viktiga området kvalitet helt utanför arbetet när grunden byggs upp, sätter människan som mottagare och huvudintressent på undantag. Att sänka vinsterna och ta bort eventuella övervinster för tjänsteleverantörerna prioriteras således i betänkandet före vikten att uppnå eventuella kvalitetsnivåer, indirekt satta av kunden. Att fokusera på vinstperspektivet är enögt. För att kunna skapa en bra helhet måste kundens perspektiv vägas in. Annars blir bilden platt och halverad.

I stället för att ”detaljreglera styrningen av verksamheten” ger kvalitetsstyrningen näring åt innovation och nytänkande. Hur utförarna når de uppsatta kvalitetskraven är inte huvudfrågan utan snarare att man gör det. Det är naturligt att samma kvalitetsmål ska gälla både för privat och offentligt organiserad välfärdsverksamhet. Frågan är om det över huvud taget ska vara möjligt att ta ut någon vinst om överenskomna kvalitetskrav inte uppnås i verksamheten?

Om Välfärdsutredningens fokus sköts över mot kvalitetsstyrning, blev vinstens storlek ett mått på utförarens framgång i att bedriva en verksamhet med kvalitetsgaranti. Fokus i betänkandets förslag borde ligga på att ta fram och förankra ett hållbart kvalitetssystem för varje kategori av välfärdstjänst i stället för på byråkratisk vinstreglering och tillståndskontroll.

Förslaget leder till ökad osäkerhet för föräldrar, elever och brukare

Som nämnts ovan kommer förslaget, genom sitt fokus på det operativa kapitalet i balansräkningen, att minska lönsamheten för privata aktörer i välfärdssektorn till så låga nivåer att särskilt många små företag kommer att vara tvungna att lägga ner sin verksamhet. Detta innebär en mycket stor osäkerhet för alla elever och föräldrar till barn i fristående skolor och brukare och anhöriga till brukare som idag är beroende av och nöjda med de tjänster som tillhandahålls av privata välfärdsföretag.

Förslaget leder till ökad byråkrati och en omfattande kontrollapparat

Effektivitet måste handla om hur verksamheter använder sin tid, sina personella och materiella resurser på bästa sätt, för att få ut ett så stort värdeskapande för kunden som möjligt. Denna effektivitet bör prägla alla nivåer i samhällssystemet.

Samtidigt föreslår man i betänkandet att tillstånd ska krävas för rätten att motta offentliga medel. I samband med tillståndsprövning och därpå följande tillsyn kommer en lång rad uppgifter om den juridiska personens ekonomiska och andra förhållanden att krävas, ett administrativt förfarande som tar tid och resurser för såväl tillståndsgivande som sökande part. Under tillsynen kommer det sedan också bli aktuellt att redovisa olika uppgifter och ge information om affärsrörelsen.

Det är en omfattande kontrollapparat som krävs för att upprätthålla detta system. Frågan om effektivitet kommer osökt till läsaren av betänkandet. Mora kommun ser en uppenbar risk att de resurser som åtgår för att föda denna kontrollprocedur allt mer krymper utrymmet för att utföra kärnuppgiften gentemot kunden. Kommunen menar att utredningens förslag innebär ett byråkratiskt förfarande som inte bidrar till att förädla eller öka kvaliteten ur kundens perspektiv.

Förslaget riskerar att leda till godtycke i samband med tillsyn och kontroll

Utöver en begränsning av tillåtet rörelsekapital föreslår utredningen att alla andra möjligheter till värdeöverföringar inom en koncern också ska elimineras. Man nämner orimligt hög lön som exempel på en sådan otillåten värdeöverföring.

Kommunen ställer sig frågande till hur detta ska gå till. Vem ska avgöra var gränsen mellan rimlig och orimlig lön går? Ska denna uppgift också ligga på tillsynsmyndigheten? Det är i så fall en modell som skiljer sig helt från lönebildningen på den svenska arbetsmarknaden. Ett arbetssätt där tillsynsmyndigheten ska avgöra vad som är en rimlig lön leder ofelbart till byråkratiskt godtycke. Det torde inte vara möjligt att göra en objektiv bedömning av vad som är en rimligt hög lön. Det finns ett otal faktorer som påverkar lönenivån inom en viss sektor beroende på tillgång på arbetskraft, geografiska och demografiska skillnader, för att nämna några. Om kostnaderna för att driva det administrativa arbete som krävs för att kontrollera löner på individnivå betalar sig på något plan, är det sannolikt inte på ett plan som påverkar kvaliteten för kunden positivt.

Övriga synpunkter

Ägarprövning är i princip inte fel

Utredningen har haft i uppdrag att göra vissa förtydliganden av de förslag som lämnades av den så kallade ägarprövningsutredningen 2015. Mora kommun har i princip inte något emot att det ställs höga krav på utförare av offentlig verksamhet. Det är tvärtom bra att ha höga anspråk på dem som ska få möjlighet att utföra välfärdstjänster med offentlig finansiering. Men en sådan prövning måste göras utifrån tydliga kriterier och med hög transparens både vad gäller process och prövningsgrunder. Den som ansöker om tillstånd att få ta emot offentliga medel måste veta vilka krav som ställs och hur prövningen kommer att gå till. Ur Mora kommuns perspektiv, menar vi att kraven bör ställas höga, om de utformas tydligt och klart och inte leder till godtycke och byråkrati.

Mora kommun menar att det vore rimligt att ställa samma höga krav även på offentliga utförare av välfärdstjänster och inte som utredning förutsätta att verksamheten per definition sköts på ett riktigt sätt bara för att den drivs i offentlig regi. Det hade varit välkommet om utredningen fört ett resonemang kring hur ett sådant system skulle kunna utformas inom ramen för det demokratiska systemet och med beaktande av de politiska partiernas nomineringsrätt.

Anna Hed
Kommunstyrelsens ordförande